

عنوان نشست: تحلیل فرصت‌ها و آسیب‌های تجمیع گرایش‌های علوم تربیتی
به منظور ارائه راهکارهای عملی جهت برون‌رفت از آسیب‌های موجود

شناسنامه نشست	
واحد برگزار کننده نشست:	دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی
مسئول نشست:	دکتر مهدی واحدی (عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی)
تاریخ برگزاری نشست:	۱۳۹۸/۰۸/۲۷
اعضای هیأت علمی:	دکتر احمد برجعلی، دکتر حسن ملکی، دکتر محمدرضا نیلی احمدآبادی، دکتر علی خورسندی طاسکوه، دکتر علیرضا صادقی (اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی)
نمایندگان دستگاه‌های اجرایی مرتبط:	دکتر محمدرضا آهنگچیان (مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)، دکتر محسن ایمانی (رییس سابق و عضو فعلی کارگروه کمیته علوم تربیتی شورای تحول در علوم انسانی)، دکتر رضا محمدی (رییس مرکز پژوهش سازمان سنجش آموزش کشور)
مسئله محوری نشست:	تجمیع گرایش‌های سابق علوم تربیتی و ارائه دوره کارشناسی به صورت یک رشته فاقد گرایش (فرصت‌ها و تهدیدها)
سازمان‌های هدف توصیه سیاستی:	وزارت علوم تحقیقات و فناوری (دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی)، شورای تحول در علوم انسانی (کارگروه علوم تربیتی)، سازمان سنجش آموزش کشور

چکیده مباحث طرح شده:

- اساتید محترم حاضر در نشست به موارد و مسائلی اشاره داشتند که اهم آن‌ها عبارت‌اند از:
۱. ضرورت بازاندیشی در سرفصل‌های دوره کارشناسی رشته علوم تربیتی بعد از قریب به گذشت سه دهه از نگارش سرفصل سابق
 ۲. ارائه دلایل نظری از منظر دانش برنامه‌ریزی درسی درباره توجیه صحت عمل حذف گرایش‌های سابق رشته و ادغام آن‌ها در یک رشته با عنوان کلی علوم تربیتی

۳. بیان دلالت‌های جهانی در موافقت و یا مخالفت با طرح ادغام (اشاره به نمونه‌هایی از کشورهایی که به‌صورت ادغام‌شده رشته را در دوره کارشناسی ارائه می‌کنند و کشورهایی که به‌صورت تفکیکی و گرایشی ارائه می‌کنند).
۴. بیان تلاش‌های کارگروه علوم تربیتی شورای تحول در زمینه احصا نظرات اکثریت متخصصان و اساتید صاحب‌نظر حوزه علوم تربیتی در کشور برای تدوین سرفصل جدید
۵. بیان دلایل قرار دادن ۱۸ واحد دروس زمینه در رشته که در قالب چهار زمینه ارائه می‌شود.
۶. بیان وضعیت آماری قبول‌شدگان رشته علوم تربیتی در دانشگاه‌های کشور در مقاطع کارشناسی و بالاتر

توضیح دقیق اهداف نشست همراه با ذکر چالش‌ها و مشکلات پیش رو و خلاصه دیدگاه‌های مطرح در این باره:

۱. مبانی نظری و دلایل تجمیع گرایش‌های چندگانه رشته علوم تربیتی
۲. تعریف دوره کارشناسی و انتظارات از دانش‌آموختگان آن
۳. ادغام دوره‌های کارشناسی از منظر سیاست‌گذاری و بررسی روند گسترش دوره‌های کارشناسی در آینده
۴. تجارب و وضعیت جهانی رشته علوم تربیتی در دانشگاه‌های معتبر دنیا (از منظر وجود گرایش یا تجمیع دوره کارشناسی)
۵. برنامه درسی دوره کارشناسی علوم تربیتی جدید (اهداف، ساختار، چارچوب و جهت‌گیری)
۶. چالش‌های ساختاری و اجرایی دوره جدید کارشناسی علوم تربیتی
۷. وضعیت آماری رشته علوم تربیتی در آزمون کنکور سراسری کارشناسی و کارشناسی ارشد
۸. ارائه راهکارهای برون‌رفت از چالش‌های موجود

توصیه‌های سیاستی:

۱. با وجودی که دفتر گسترش وزارت علوم نظر به تجمع کلی رشته علوم تربیتی داشته و موافق ایجاد گرایش یا زمینه در برنامه درسی دوره جدید علوم تربیتی نبوده است ولی در نهایت با نظر کمیته علوم تربیتی شورای تحول در علوم انسانی ۴ زمینه در حال حاضر برای این رشته در نظر گرفته شده است و این برنامه با وجود این ۴ زمینه ابلاغ شده و اکنون در دانشگاه‌ها در حال اجرا است، دانشگاه‌ها در زمینه اجرای این برنامه دچار اشکالاتی هستند از جمله برخی دانشگاه‌ها امکان اجرای برخی زمینه‌های در نظر گرفته شده در برنامه را ندارند یا عمده دانشگاه‌ها در این باره که بر چه مبنایی باید دانشجویان را به زمینه‌ها هدایت کنند سرگردان هستند و هیچ ملاک و معیاری در دسترس نیست، به همین دلیل پیشنهاد می‌شود تا زمانی که ۴ زمینه در برنامه دوره کارشناسی رشته علوم تربیتی وجود دارد از دانشگاه‌ها استمزاجی صورت پذیرد و در دفترچه کنکور سراسر زمینه‌هایی که دانشگاه‌ها می‌خواهند در آن‌ها دانشجو پذیرش نمایند مشخص شود. اجرای این توصیه می‌تواند بسیاری از مشکلات اجرایی دانشگاه‌های مجری دوره کارشناسی رشته علوم تربیتی را کاهش دهد و از طرف دیگر این حق انتخاب را به متقاضیان می‌دهد که از ابتدا زمینه مورد نظر خود را انتخاب نمایند.
۲. برنامه درسی فعلی رشته علوم تربیتی از نظر اهداف، سرفصل‌ها و منابع دارای کاستی‌هایی است که لازم است پروژه پژوهشی تعریف شود تا این کاستی‌ها به صورت علمی و دقیق احصا شود و در بازنگری بعدی برنامه که می‌تواند یک سال دیگر که مصادف با سال پنجم اجرای برنامه است اعمال گردد.
۳. از کلیه مدیران گروه‌های علوم تربیتی دانشگاه‌های مجری رشته علوم تربیتی (نه فقط دانشگاه‌های تهران و حتی مطرح) پیرامون نقاط ضعف و قوت برنامه درسی موجود هم از جهت مبانی تئوریک و نظری و هم از جهت اجرایی یک نظرسنجی دقیقی صورت پذیرد تا در بازنگری یا اصلاح بعدی برنامه اعمال گردد.

۴. توصیه می‌شود کمیته علوم تربیتی شورای محترم تحول در علوم انسانی مبانی نظری و دلالت‌های علمی تلفیق یا تجمیع گرایش‌های علوم تربیتی را تدوین نموده و در اختیار دانشگاه‌ها و متخصصان قرار دهد. چراکه به نظر می‌رسد توجه چرایی این مهم دچار فقر تئوریک و مبانی نظری است. دیدگاه‌های معارضی پیرامون ضرورت و صحت تلفیق و تجمیع رشته علوم تربیتی بین صاحب‌نظران وجود دارد و تجارب جهانی هم به همین اندازه گونه‌گون است. دانشگاه‌های مجری رشته و متخصصان باید بدانند وزارت علوم و شورای تحول در علوم انسانی بر اساس کدام مبانی نظری و علمی دست به چنین اقدامی زده‌اند. درباره چرایی این اقدام اساتید این حوزه دائم مورد پرسش دانشجویان هستند و به دلیل فقدان سندی که دلالت‌ها در آن ذکر شده باشد اساتید نیز پاسخ‌های متفاوت و متعارض با یکدیگر به دانشجویان ارائه می‌کنند و دیدگاهی نزد دانشجویان شکل گرفته که گویا ادغام و تلفیق گرایش‌های علوم تربیتی دارای مبانی علمی قابل دفاعی نیست!
۵. مسئولان ادارات آموزش دانشکده‌های مجری رشته علوم تربیتی به جهت اینکه بیشترین درگیری عملی را با برنامه‌ریزی آموزشی رشته دارند، ملاحظات جدی در زمینه امکان‌ها و کاستی‌های برنامه درسی موجود (از جهات مختلف مثل پیش‌نیازها و هم‌نیازها، امکان تأمین استاد برخی دروس تازه تأسیس و تلفیقی، تأمین منابع معتبر برای برخی دروس و...) دارند که توصیه می‌شود در یک بررسی علمی دیدگاه‌های ایشان مورد توجه و بررسی قرار گیرد و در کنار دیدگاه‌های مدیران گروه‌ها و اساتید رشته در بازنگری و اصلاح احتمالی برنامه درسی رشته در آینده در نظر گرفته شود.
۶. به نظر می‌رسد بین دفتر گسترش آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و شورای تحول در علوم انسانی در کمیته علوم تربیتی، پیرامون تلفیق گرایش‌ها اتفاق نظر قطعی وجود ندارد (چنانکه رئیس سابق کمیته علوم تربیتی شورای تحول اظهار نمودند که ما با کلیت تجمیع مخالف بودیم ولی کاری که توانستیم انجام دهیم قرار دادن زمینه‌ها در برنامه جدید علوم تربیتی بود) و متأسفانه در عمده جلساتی که پیرامون بررسی جوانب تجمیع و تلفیق رشته چه در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و چه در برخی

دانشگاه‌ها از جمله دانشگاه علامه طباطبائی برگزار گردیده است (و دبیر نشست فعلی - نگارنده این سطور- در همه این برنامه‌ها حضور داشته است) مسئولین محترم تصمیم‌گیر در وزارت علوم در سابق و در حال حاضر، علی‌رغم دعوت از ایشان برای حضور و تبیین و توضیح دیدگاه وزارت علوم، غیبت دارند و پاسخگوی سؤالات و ابهامات نیستند! لذا توصیه می‌شود جلسات مشترکی بین کمیته علوم تربیتی شورای تحول در علوم انسانی و دفتر گسترش آموزش عالی وزارت علوم با حضور برخی مدیران گروه‌های علوم تربیتی دانشگاه‌ها و اساتید این حوزه تشکیل شده و موضوع به بحث گذاشته شود و نتایج به استماع و استحضار اساتید این حوزه رسانده شود.

۷. لازم به ذکر است با توجه به حجم قابل توجه دانشجویان مقطع کارشناسی و تعداد در رشته علوم تربیتی ۱۴۰ واحد درسی و همچنین تأثیر قابل توجه خروجی‌های این رشته در تصدی مشاغل و مناصب حوزه علوم تربیتی، به‌طور جدی یادآور می‌شود هرگونه شتاب‌زدگی و اخذ تصمیمات راهبردی غیر کارشناسی، در سطح کلان خسارت‌های غیرقابل جبرانی به نظام آموزش عالی و نظام تعلیم و تربیت کشور وارد خواهد نمود.